

Un esport per a homes

Carles Sampol

L'allargada ombra d'un dels cineastes més importants de la contemporaneïtat, Abbas Kiarostami, s'allarga sobre la resta de directors iranians que en els últims anys han proliferat, com si el cinema d'aquell país quedés reduït al col·lega de correspondències cinematogràfiques de Víctor Erice. Més enllà de la saga familiar dels Makhmalbaf, iniciada pel patriarca, el veterà director Mohsen, i continuada a través de les seves filles, Samira i Hana, ambdues reconegudes ja en diversos festivals internacionals, també podem trobar els noms de cineastes menys coneguts com Rafi Pitts, Mahnaz Afzali o Jafar Panahi, aquest últim ja més conegut més enllà de les fronteres del seu país, ja que algunes de les seves obres s'han estrenat a les nostres pantalles. Autor d'una filmografia d'allò més interessant, vaig descobrir aquest cineasta a través d'una obra mestra com *El espejo*, un complex i suggeridor exercici, camuflat sota la naturalitat i la simplicitat a què ens té acostumats aquest tipus de cinema, que reflexiona al voltant de les friccions produïdes entre la realitat i la ficció, per acabar diluint les fràgils fronteres establertes entre ambdós conceptes i evidenciant la naturalesa representativa del cinema respecte de la realitat que l'envolta. Una pel·lícula que, sens dubte, remetia directament a una idea plantejada pel seu mestre, de nou Abbas Kiarostami, per a qui va fer tasques d'ajudant de realització, qui a la trilogia confeccionada per *¿Dónde está la casa de mi amigo?* (1987), *...Y la vida continua* (1991) i *A través de los olivos* (1994), organitzava un metalingüístic joc de miralls en què la realitat i la ficció acabaven per no distingir-se.

L'última pel·lícula de Jafar Panahi estrenada entre nosaltres, *Offside* (2006), deixa de banda aquestes reflexions envers la capacitat del cinema com a eina que representa la realitat i adquireix un caire molt més sociològic, seguint en certa manera els camins rastrejats per la família Makhmalbaf però sense buscar que la posada en escena, a través de simbolismes, transmeti cert alè poètic, sinó més bé tot el contrari, buscant a través d'unes imatges d'allò més prosaiques, d'allò més arrelades als àmbits que reproduïxen, transmetre les emocions més senzilles i humanes possibles. A través d'una història mínima, la de un grup de dones que tracten d'accedir, mitjançant el camuflatge, a un camp de futbol, on s'enfronten les seleccions de l'Iran i el Japó per aconseguir una plaça per al mundial celebrat a Alemanya, Jafar Panahi no despulla tan sols el seu discurs, fent-lo més directe, i per tant explícit, sinó que també redueix la seva posada en escena, condicionada pel fet de treballar amb actors no professionals i en el mateix lloc i el precís instant en què es disputava el partit. Aquesta metodologia de treball esdevé d'allò més interessant atès que insisteix en aquesta reflexió al voltant d'allò real i allò

fictici, executant aquí unes formes més vinculades al documental sobre una base narrativa fictícia, i a més atorga a les imatges una naturalitat i una espontaneïtat molt més adients pel que seria un dels objectius de la pel·lícula: plantejar un debat sobre la situació de les dones en aquell país, a les qual no se'ls permet acudir a un partit de futbol perquè no és recomanable que vegin com els homes tenen actituds indecoroses.

Però no és la lectura social, o política, aquella que més pot interessar d'una pel·lícula com *Offside*, com tampoc ho és la facilitat amb què determinats directors de cinema, iranians o de qualsevol lloc del món, que no tenen la possibilitat d'accedir a elevats pressupostos, no els necessiten per realitzar una pel·lícula —perquè això ja ha quedat prou demostrat a aquestes alçades per cineastes com David Lynch, José Luis Guerin, Pedro Costa o Wang Bing—. Allò que produeix una major satisfacció d'una pel·lícula com *Offside* és comprovar l'habilitat amb què Jafar Panahi es mou entre diferents tonalitats, convertint la seva pel·lícula en un drama o una comèdia, un relat de suspens o una crítica sociopolítica, sense que en cap moment al llarg del metratge la cosa es desequilibri. D'aquesta manera, al voltant d'un partit de futbol, descobrim alguns dels comportaments que més humanitzen l'home, condicionats, això sí, per un esport —ningú no podrà negar que es tracta d'una manifestació cultural, també— que ens apropa més a uns i als altres, transmetent-nos calor i passions humanes, que ens converteix en iguals, sense distinció de sexe, raça o classe social, que ens atorga moments de felicitat col·lectiva, però també de tragèdia —tal i com recorda en un moment de celebració una de les protagonistes del film—. En definitiva, com la vida mateixa. Això, és clar, per aquells a qui els agradi el futbol, un requisit, afortunadament, gens necessari per gaudir d'una pel·lícula com *Offside*. ■

